

GLASBA IN MOTORIČNI RAZVOJ

EMA FALNOGA

Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Maribor, Slovenija
ema.falnoga@student.um.si

Zaradi spremenjenega življenjskega sloga otroci vse manj prihajajo v stik z naravnimi situacijami, ki spodbujajo njihov motorični razvoj. Otroci čedalje več časa preživijo v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, zato je prav, da vzgojitelji in učitelji v pedagoško delo vključujejo primerne dejavnosti, ki spodbujajo njihov motorični razvoj. V tem poglavju sta predstavljena vidik glasbe in njen vpliv na motorični razvoj. Poglavje predstavlja prednosti in učinkovitost igranja na glasbila ter njihov prispevek k spodbujanju motoričnega razvoja. Pomembna je izbira ustreznih strategij, ki preizkušeno prispevajo k razvoju motoričnih veščin. Ena izmed takšnih strategij je metoda evritmije, ki združuje glasbene in gibalne dejavnosti, s skupnim ciljem izboljšanja motorike.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.13](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.13)

ISBN

978-961-286-993-9

Ključne besede:

motorični razvoj,
glasba,
glasbila,
dejavnosti,
evritmija

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.13](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.13)

ISBN

978-961-286-993-9

Keywords:

motor development,
music,
musical instruments,
activities,
eurythmy

MUSIC AND MOTOR DEVELOPMENT

EMA FALNOGA

University of Maribor, Faculty of Education, Maribor, Slovenia
ema.falnoga@student.um.si

Due to changing lifestyles, children are increasingly less exposed to natural situations that promote motor development. As children spend more time in educational settings, it is essential for educators and teachers to incorporate appropriate activities that support motor development into their teaching. This chapter presents an aspect of music and its impact on motor development. The chapter outlines the benefits and effectiveness of playing musical instruments for motor development. It is important to choose appropriate strategies that have been proven to contribute to the development of motor skills. One such strategy is the eurythmy method, which combines music and movement activities, with the common goal of improving motor skills.

1 Uvod

Glasba se je od nekdaj pojavljala na vseh področjih življenja (Trehub idr., 2015), zato je pričakovano, da so težnje raziskovalcev (Zachopoulou idr., 2004; Derri idr., 2001) usmerjene k vplivu glasbe na celosten razvoj. V tem poglavju se bomo osredotočili na medsebojno povezanost glasbe in motoričnega razvoja.

Zgodnji motorični razvoj je usmerjen na učenje temeljnih spretnosti, kot je hoja (Karasik idr., 2014), ki pa je poleg drugih ključna za razvoj kompleksnejših gibanj. Pogosto se pojavljajo prepričanja, da sodoben svet, ki dojenčku že ob rojstvu predstavi tehnologijo, zmanjšuje naravno ponujene priložnosti za motorični razvoj. Poudarja se pomen okolja, ki se odraža kot sredstvo ustvarjanja primernih situacij razvoja (Benda idr., 2021). Glasba, ki predstavlja velik del otrokovega življenja, lahko zaradi medsebojnega vpliva glasbenih in motoričnih spretnosti pomembno vpliva na razvoj motorike (Gilbert, 1980). Zaradi hitrejšega tempa življenja se otrokov dnevni čas v vzgojno-izobraževalnih ustanovah podaljšuje, zato je prav, da strokovni delavci izbirajo spodbujajoče dejavnosti, pri snovanju katerih razmišljajo širše in se medpredmetno povezujejo. Tako spodbujajo otrokov motorični razvoj.

2 Glasba in motorični razvoj

Glasba je velik del življenja otrok in vpliva na njihov razvoj v različnih segmentih (Southgate in Roscigno, 2009). Uporaba glasbe v šolskem prostoru skozi različne strategije in metode lahko pomembno vpliva na razvoj motoričnih spretnosti pri učencih (Forgeard idr., 2008; Rose idr., 2018; Zachoupoulou idr., 2004; Ismail idr., 2023; Derri, 2001).

2.1 Uporaba glasbil za razvoj fine motorike

Učni načrt za glasbeno vzgojo (2011) v prvem vzgojno izobraževalnem obdobju preko učnih ciljev predpisuje otrokovo srečanje z glasbili in igro nanje. V praksi se pogosto srečujemo z učitelji v začetnih razredih osnovne šole, ki kljub jasno zastavljenim ciljem zaradi šibkega glasbenega znanja, odpora ali pomanjkanja časa pri urah glasbene umetnosti ne vključujejo dejavnosti, kot je igranje na različna glasbila, v svoje načrte pouka. Živimo v času velikih socialnih razlik, kjer je šolski prostor za nekatere učence edina priložnost za rokovanje z glasbili. Vpliv delovanja socialnega okolja otroka je omenjen v raziskavi avtorjev Forgeard idr. (2008), kjer je

v ospredju ugotavljanje prednosti vpisa v glasbeno šolo, tudi z vidika motoričnih spretnosti. Avtorji izpostavljajo pomen socialnega okolja, saj naj bi bili starši, ki svoje otroke vpisujejo v glasbeno šolo, bolj seznanjeni s koristnimi učinki tega dejanja. Hkrati pa se pri omenjeni skupini staršev srečamo z vplivom pozitivne povratne zanke. Avtorji namreč predpostavljajo, da otrok, ki ga obkroža spodbudno okolje z vidika skrbi za čim boljši (motorični) razvoj, doživi več spodbud tudi znotraj družine. Rezultati pritrldilno pričajo o prednostih, ki jih redno igranje na glasbilo prinaša k motoričnemu razvoju, ne glede na vrsto instrumenta (glasbila s tipkami, godala), ki ga otrok igra. Raziskava drugih avtorjev (Elbert idr., 1995) pa je skozi magnetne slike možganov pokazala prednosti pri motoričnem razvoju v levi roki pri violinistih. Razlik med ostalimi instrumentalisti pri finih motoričnih gibih v desni roki ni bilo zaznati.

Za glasbeno izvajanje s pomočjo glasbil je potrebna določena mera razvitih ročnih spretnosti (Gilbert, 1980), ki pa jih otrok lahko z rednimi dejavnostmi igranja na instrumente razvije. Dejavnik, ki pomembno vpliva na razvitost motoričnih spretnosti, je tudi dolžina glasbenega urjenja. Raziskava (Forgeard idr., 2008) je pokazala, da se z večanjem trajanja glasbenega izobraževanja, od najkrajšega obdobja treh let pa vse do daljšega učenja igranja na instrument, izboljšujejo finomotorične zmožnosti leve in desne roke pri otrocih. To jasno potrjuje tezo, da pogostejše igranje na glasbila in daljše vključevanje teh dejavnosti pomembno prispevata k izboljšanju (fino)motoričnih spretnosti učencev.

Otroci se različnih dejavnosti udeležujejo pod vplivom zunanje ali notranje motivacije. Seveda je boljša motiviranost tista, ki izvira iz otroka samega. Ne malokrat pa so v družinah, ki sicer tvorijo spodbudno socialno okolje, otroci podvrženi željam in težnjam staršev. Pogosto je velika količina vaje igranja na glasbilo v povezavi z obiskovanjem glasbene šole povezana z željo ugoditi staršem ali delovanjem pod prisilo (Forgeard idr., 2008). Čeprav za razvoj dobrega odnosa do glasbe in igranja instrumenta takšno ravnanje ni zaželeno, pa Heine idr. (1998, v Altenmueller in McPherson, 2008) navajajo, da sta vaja in večkratno ponavljanje ključna za razvoj in usvojitev motoričnih spretnosti. Pri omenjenem ne gre le za neraziskano farso, ampak se ob ponavljajočih se igranjih spreminjajo možganske strukture, kar se odraža skozi rast sive snovi in tvorbo novih vlaken ter povezav delov, ki sodelujejo pri izbrani glasbeni nalogi (Elbert idr., 1995). Zanimivo je, da do izboljšanja motoričnih gibov in reakcij v povezavi z igranjem instrumenta ne pride zgolj pri otrocih, pri katerih so sicer spremembe bolj trajnostne in pozitivno vplivajo

na kasnejši motorični razvoj, ampak smo povečanju možganskih delov, odgovornih za motorične funkcije, priča tudi pri odraslih, ki zgolj 30 minut posvetijo vaji kompleksnih gibov prstov, ki so podobni igranju na klavir. Sicer spremembe možganske strukture po enem tednu propadejo, za ohranitev bi bil nujen daljši ritual podobnih vadb (Karni idr., 1995), kar bi z učenjem igre na novo glasbilo dosegli tudi pri odraslih.

Podobno potrjuje tudi raziskava, ki je vključevala osemletnega otroka s kombinacijo več izraženih motenj (ADHD, avtizem, disleksija, težave s senzorično obdelavo, dispraksija) (Rose idr., 2018). Naše izkušnje kažejo, da je v sodobnem šolskem prostoru iz leta v leto vedno več tovrstnih motenj, zato je znanje s tega področja za vzgojitelje in učitelje zelo dobrodošlo. Kljub individualni strokovni pomoči se večina pouka za učence s posebnimi potrebami, ki se vključujejo v običajno osnovno šolo, izvaja v razredu. Omenjena raziskava je pri otroku z naštetimi posebnimi potrebami ugotovila, da je izboljšal svoje motorične zmožnosti, ko je eno leto redno igral na instrument (Rose idr., 2018). To nam pove, da je uporaba igranja na instrumente kot metoda učenja in poučevanja za motorični razvoj koristna za učence brez in s posebnostmi.

2.2 Glasbene vzgojno-izobraževalne dejavnosti za izboljšanje motoričnega razvoja

Vključenost primernih glasbenih dejavnosti v vzgojno-izobraževalni prostor lahko pomembno vpliva na motorični razvoj otroka, zato morajo učitelji in vzgojitelji premisliti o njihovem načrtovanju in izvajanju. Med raziskavami se pojavljajo tiste, ki pričajo o koristnih učinkih na motorični razvoj ob izvedbi primernih glasbeno-športnih programov (Zachoupouloua idr., 2004; Ismail idr., 2023; Derri, 2001). Skozi raziskave (Zachoupouloua idr., 2004; Derri, 2001) se kaže učinkovitost metode evritmije, ki se osredotoča na usvajanje, doživljanje in razumevanje glasbe skozi gibanje (Bachmann, 1991, v Zachoupouloua idr., 2004). Pri metodi evritmije gre za telesen odziv na glasbo, kar se kaže skozi elemente ritma in glasbene strukture vsakega slušnega dražljaja. Govora je torej o prilagajanju telesnega giba tempu, glasnosti, intenzivnosti, harmoničnosti ipd. elementov glasbe. Otroci pokažejo razumevanje glasbenih elementov s spremembami v lokomotornih gibih, ravnotežju, spremembah smeri gibanja, hitrosti gibov, s čimer razvijajo motoriko svojega telesa. Delovanje programa evritmije se je pokazalo kot izjemno uspešno, saj so otroci med 4 in 6 letom, ki so bili vključeni v glasbeno-gibalni program, pomembno izboljšali

svoje motorične spretnosti telesa, medtem ko so njihovi sovrstniki, ki so sledili klasičnemu gibalnemu programu športne vzgoje po preteklih dveh mesecih, kolikor je trajala raziskava, ostali na isti ravni motoričnega razvoja (Zachoupouloua idr., 2004). Podobno je bilo ugotovljeno v raziskavi avtorjev Derri idr. (2001), ki izpostavljajo, da so primerni ritmični vzorci pri učenju motoričnih gibov popestritev in na otroke delujejo motivacijsko, saj ustvarjajo pozitivno in privlačno vzdušje. To pa omogoča ohranjanje otrokove koncentracije dalj časa. Sicer je raziskava pokazala izboljšanje zgolj določenih lokomotornih spretnosti (galopiranje, poskoki, skok v dolžino, preskok). Do izboljšav pride predvsem zaradi pri glasbi pridobljenih ritmičnih sposobnosti, ki pomembno vplivajo na motorične spretnosti.

3 Zaključek

Poglavje predstavlja dve glavni ideji o poučevanju glasbe, ki jih lahko učitelji vključijo v svojo redno pedagoško prakso.

Sklepno lahko trdimo, da k razvoju motoričnih spretnosti z izbiro, načrtovanjem in izvedbo primernih dejavnosti prispeva strokovni delavec – vzgojitelj, učitelj. Sledeč raziskavam dobre rezultate prinaša redno rokovanje in igranje na glasbila. To lahko v vzgojno-izobraževalnem procesu izvajamo ločeno ali vkomponiramo v metodo evritmije. S takšnim vzgojno-izobraževalnim delovanjem bodo vzgojitelji in učitelji kakovostno podprli otrokov motorični razvoj.

Literatura

- Altenmueller, E. in McPherson, E. G. (2008). Motor Learning and Instrumental Training. V W. Gruhn in F. H. Rauscher (ur.), *Neurosciences in Music Pedagogy* (str. 121–142). Nova Biomedical Books.
https://www.researchgate.net/publication/290968287_Motor_learning_and_instrumental_training
- Benda, R. N., Marinho, N. F. S., Duarte, M. G., Ribeiro-Silva, P. C., Ortigas, P. R., Machado, C. F. in Gomes, T. V. B. (2021). A brief review on motor development: fundamental motor skills as a basis for motor skill learning. *Brazilian Journal of Motor Behavior*, 15(5), 342–355.
<https://doi.org/10.20338/bjmb.v15i5.257>
- Derri, V., Tsapakidou, A., Zachopoulou, E. in Kioumourtzoglou, E. (2001) Effect of a Music and Movement Programme on Development of Locomotor Skills by Children 4 to 6 Years of Age, *European Journal of Physical Education*, 6(1), 16–25. doi: 10.1080/1740898010060103
- Elbert, T., Pantev, C., Wienbruch, C., Rockstroh, B. in Taub, E. (1995). Increased Cortical Representation of the Fingers of the Left Hand in String Players. *Science*, 270(5234), 305–307. doi: 10.1126/science.270.5234.305

- Forgeard, M., Winner, E., Norton, A.C. in Schlaug, G. (2008). Practicing a Musical Instrument in Childhood is Associated with Enhanced Verbal Ability and Nonverbal Reasoning. *PLoS ONE*, 3(10). doi: 10.1371/journal.pone.0003566
- Gilbert, J. (1980). An Assessment of Motor Music Skill Development in Young Children. *Journal of Research in Music Education*, 28(3), 167–175. <https://doi.org/10.2307/3345234>
- Ismail, M. J., Chiat, L. F. in Ying, L. F. (2023). An Active Learning Study: Mastering Music Coordination Skills through Kompang and Dalcroze Eurhythmics among Primary Students. *International Journal of Instruction*, 16(1), 191–204. doi: 10.29333/iji.2023.16111a
- Karasik, L. B., Tamis-Lemonda, C. S. in Adolph, K. E. (2014). Crawling and walking infants elicit different verbal responses from mothers. *Developmental science*, 17(3), 388–395. <https://doi.org/10.1111/desc.12129>
- Karni, A., Meyer, G., Jezzard, P., Adams, M. M., Turner, R. in Ungerleider, L. G. (1995). Functional MRI evidence for adult motor cortex plasticity during motor skill learning. *Nature*, 377(6545), 155–158. doi: 10.1038/377155a0
- Rose, D., Jones Bartoli, A. in Heaton, P. (2018). Learning a musical instrument can benefit a child with special educational needs. *Psychomusicology: Music, Mind, and Brain*, 28(2), 71–81. <https://doi.org/10.1037/pmu0000209>
- Southgate, D. E. in Roscigno, V. J. (2009). The Impact of Music on Childhood and Adolescent Achievement. *Social Science Quarterly*, 90(1), 4–21. doi: 10.1111/j.1540-6237.2009.00598.x
- Trehub, S. E., Becker, J. in Morley, I. (2015). Cross-cultural perspectives on music and musicality. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 370(1664), 1–9. doi: 10.1111/j.1540-6237.2009.00598.x
- Učni načrt. Program osnovna šola. Glasbena vzgoja. (2011). Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_glasbena_vzgoja.pdf
- Zachopoulou, E., Tsapakidou, A. in Derri, V. (2004). The effects of a developmentally appropriate music and movement program on motor performance. *Early Childhood Research Quarterly*, 19(4), 631–642. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2004.10.005>

